

СТАНОВИЩЕ

от

**ВИСШИЯ СЪДЕБЕН СЪВЕТ (ВСС)
по конституционно дело № 3/2015 г.
на Конституционния съд (КС)**

УВАЖАМИ КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

С определение от 2 юни 2015 г. на Конституционния съд по КД № 3/2015 г. е допуснато за разглеждане по същество искането на главния прокурор за установяване на противоконституционност на разпоредбата на чл.2, ал.6 от Закона за държавния бюджет на Република България за 2015 г. и Висшият съдебен съвет е конституиран като заинтересована страна по делото.

В определения четиринадесетдневен срок Висшият съдебен съвет изразява следното становище.

ВСС подкрепя искането на главния прокурор за установяване на противоконституционност на чл.2, ал.6 от Закона за държавния бюджет на Република България за 2015 г., като основателно. В искането изчерпателно е посочена неизменната практика на Конституционния съд за самостоятелност на бюджета на съдебната власт. Според становището на КС, бюджетът на Република България трябва да осигурява средства за функциониране на установените в Конституцията държавни институции, в това число и на органите на съдебната власт, като се държи сметка за разделението на властите и правомощията им. Всеки закон за годишен държавен бюджет на страната, в който липсват средства за отделни конституционно установени държавни институции, може да бъде обявен за противоконституционен, тъй като парализира дейността на тези институции.

Член 117, ал.3 от Конституцията изрично предвижда самостоятелен бюджет на съдебната власт, като условие за нейната независимост и нормално функциониране. Конституционноустановените органи на съдебната власт осъществяват правомощията си, определени с Конституцията, със Закона за съдебната власт и с други устройствени и процесуални закони. За да функционират нормално и да се гарантира независимостта им при осъществяване на защитата на правата и законните интереси на гражданите, юридическите лица и държавата, е задължително определеният с чл.117, ал.3 КРБ самостоятелен бюджет на съдебната власт да е съобразен с реалните потребности на нейните

органи. Самостоятелността на бюджета на съдебната власт се гарантира практически чрез осигуряването на достатъчно средства за нормалното функциониране на всички съдебни органи, в който смисъл Конституционният съд се е произнесъл с решение № 4 от 15.04.2003 г. по к.д.№ 2/2003 г. Конституционната повеля няма да бъде изпълнена както в случаите, когато въобще не са осигурени средства за функциониране на установените с Конституцията правораздавателни институции, така и когато поради недостатъчност на одобрените средства тези органи не ще могат да функционират през част от бюджетната година. За тази част от годината ще има изцяло липса на средства, а оттам и парализиране на дейността им, която е предвидена от Конституцията и трябва да се осъществява непрекъснато през цялата година. Това е конституционно изискване и неспазването му е нарушение на основния закон, т.е. води до противоконституционност.

При приемането на ЗДБРБ за 2015 г. в частта му за бюджета на съдебната власт законодателният орган не е изпълнил конституционното си задължение да осигури достатъчно средства за нормално функциониране на установените в Конституцията органи на съдебната власт. Законосъобразното функциониране на съдебната власт включва и разходи, които следват от изрични законови норми – чл.218, ал.1, 2 и 3 от ЗСВ. В процедурата по определяне на бюджета на съдебната власт за 2015 г. не е взет предвид проекта на Висшия съдебен съвет, който предвижда разходи в размер на 543,7 млн.лева, осигуряващи всички законоустановени дейности на съдебната система през текущата година. С приетия с чл.2, ал.1 бюджет на съдебната власт не са осигурени средства произтичащи от законови разпоредби, както следва:

- 3.0 млн.лв. – необходими за осигуровки, тъй като през 2015 г. ще бъде завишен максималния осигурителен праг от 2400 лв. на 2600 лв. Тези средства са необходими за реално заетите щатни бройки.
- 5.0 млн.лв. – необходими за изплащане на очаквани дължими обезщетения по ЗОДОВ. Очакваното изпълнение по бюджета на ПРБ към 31.12.2014 г. е в размер на 182.0 млн.лв., а в бюджета за 2015 г. са заложили средства в размер на 177.1 млн.лева.
- 25.4 млн.лв. – необходими за актуализиране на работните заплати в органите на съдебната власт от 01.01.2015 г.

Съгласно данните на Националния статистически институт средната работна заплата на наетите лица в бюджетната сфера на IV-то тримесечие на 2014 година е в размер на 865лв. На основание чл.218, ал.2 от ЗСВ, основното месечно възнаграждение за най-ниската съдийска, прокурорска и следователска длъжност се определя в размер на удвоената средномесечна заплата на заетите лица в бюджетната сфера, съгласно данните на НСИ. Във връзка с това, най-ниската

магистратска заплата следва да бъде 1730 лв., като в момента същата е 1546 лв. или с 184 лева /12%/ по-малко от определената със ЗСВ.

Висшият съдебен съвет определя размера на възнагражденията на останалите длъжности в органите на съдебната власт /чл.218, ал.3/, като някои от тях са определени като процентно съотношение с магистратските заплати, съгласно чл. 247, чл. 348, чл. 355, ал. 6, чл. 356, ал. 6, чл. 357 ал.8 и ал. 9 от ЗСВ.

Заплатите в органите на съдебната власт не са актуализирани от 01.07.2012 година.

За да се спази законното изискване за заплатите на магистратите и съдебните служители следва да бъдат увеличени с 12%, за което е необходим сериозен финансов ресурс в размер на 45.1 млн.лв. , в т.ч. за заплати 34.7 млн.лв.и за социални осигуровки 10.4 млн.лв.

По бюджета на съдебната власт за 2015 г. няма осигурени средства за увеличение на трудовите възнаграждения.

Привеждането на възнагражденията на длъжностите в органите на съдебната власт в съответствие с изискванията на чл.218 от ЗСВ е наложително, тъй като отлагането му рефлектира негативно на независимостта и авторитета на съдебната власт.

Висшият съдебен съвет не разполага с инструментариум, за да осигури изпълнението на чл.218, ал.2 и 3 от ЗСВ. Нормативната уредба не предвижда механизъм, който да гарантира спазването на законното правило, какъвто например е предвиден за бюджета на Народното събрание – чл.3, ал.7 от ЗДБРБ за 2015 г.

Въпросът за независимостта на бюджета на съдебната власт, както и необходимостта от осигуряване на достатъчно средства за нормално функциониране на установените в Конституцията органи на съдебната власт е разгледан и в Становище № 2 (2001) на Консултативния съвет на Европейските съдии (КСЕС) „Относно финансирането и управлението на съдилищата с оглед ефективността на съдебната власт и член 6 на Европейската конвенция за правата на човека”. Така според т. 5. от становището „КСЕС е съгласен, че макар и финансирането на съда да е част от държавния бюджет, внесен в парламента от министерството на финансите, това финансиране не трябва да бъде предмет на политическа нестабилност” и още в т. 10. „Въпреки че КСЕС не може да пренебрегва икономическите несъответствия между страните, развиването на подходящи средства за съдилищата изисква по-голямо участие на самите съдилища при изготвянето на бюджета. КСЕС постигна съгласие, че е важно уредбата на приемането на бюджета на съдебната власт от парламента да включва процедура, отчитаща мнението на съдебната система.”

В този смисъл и Доклад на Венецианската комисия за независимостта на съдебната система (2010 г.), Раздел III, т. 6.

Възнаграждение на съдиите – „Препоръка (94) 12 предвижда, че възнаграждението на съдиите трябва да е гарантирано от закона (Правило I.2b.ii) и “кореспондиращо с висотата на тяхната професия и тежестта на поетите отговорности”, както и в т. 7. според която „Задължение на държавата е да осигурява адекватно финансиране на съдебната система. Дори в периоди на криза необходимото финансиране и независимостта на съдебната власт не трябва да бъдат застрашени. Съдилищата не трябва да се финансират в зависимост от дискреционните решения на изпълнителните органи, а по стабилен начин, на базата на обективни и прозрачни критерии.”

Този въпрос е поставен и разгледан на годишното събрание на Европейската мрежа на съдебните съвети, проведено в периода 3-5 юни 2015 г. в Хага, Кралство Холандия. Докладът на представителите на ВСС, участвали в това събрание, ще Ви бъде изпратен допълнително.

С въведеното с чл.2, ал.6 от ЗДБРБ за 2015 г. ограничение единствено спрямо бюджета на съдебната власт, неизпълнението на приходите по ал.1 да не се покрива с допълнителна субсидия от централния бюджет, противоречи на Конституцията на Република България, поради което разпоредбата следва да бъде обявена за противоконституционна.

ПРЕДСТАВЛЯВАЩ
ВИСШИЯ СЪДЕБЕН СЪВЕТ

СОНЯ НАЙДЕНОВА